

တစ်လီလါလိလိကစာကျိ(၂)

တံလဲဆူကံင်ဲကစာကျိ,မုစုခံ(ထဲမဲကလဲ)သဝီ-

(၁)

တံနိ (သဝီတံ)

၂၀၁၆ နံၣ်, လါဒဲဘၢၣ်ကွဲပျါကသုၣ်(တလါဘျဲၣ်)ဆၢကတီၢ်ခါယၢဒီးယဖိမုၣ်ပကျဲၣ်ဟ်လၢပကလဲၣ်ဟးဆူကံၢ်ကွဲၣ်တံၣ်ခံၣ်. အခိၣ်ထံးတနံပကလဲၣ်ဆူကံၢ်မဲကစာကျိ, မဲၣ်ညါဟးဒုသဝီ(မဲၣ်ယါဟၣ်)လၢပကလဲၣ်ထီၣ် “ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဖျါၣ်ကညီဘျါထံးသးစာတံၣ်ဟ်ဖိၣ်ထံၣ်လိာ်(၃)ဘျီတဘျီ” အတံၢ်ရဲၣ်တံၣ်ကျဲၣ်. ဝံလၢခံတနံပကလဲၣ်ကဒီးဆူဟံၣ်သီသဝီ(နိၣ်ဒုၣ်လီၤ)ပကအိၣ်ဖဲန့ၣ်တနံလၢပဖိဒိၣ်မုၣ်နီၢ်ဆၢကမုၣ်ဒီးအဝဲသးဘိစါကွၢ်ဘူးအဟံၣ်ဖိမိဖိကွဲမုၣ်ပၤလၢပကလဲၣ်ဟ့ၣ်န့ၣ်ဖုၣ်လံာ်စီဆုတံၢ်မၤလိာ်(၃)သီဒီးမၤလၢကပီၤန့ၣ်ထီၣ်သီယုာ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ဖဲကံၢ်မဲကစာကျိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဒဲပတံၢ်ကျဲၣ်ဟ်အသိးအခိၣ်ထံးတနံပအိၣ်ဖဲမဲၣ်ညါဟးဒုသဝီ. ပထီၣ် “ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဖျါၣ်ကညီဘျါထံးသးစာတံၣ်ဟ်ဖိၣ်ထံၣ်လိာ်(၃)ဘျီတဘျီ” အတံၢ်ရဲၣ်တံၣ်ကျဲၣ်ယံာ်သီဝံၤ, လၢခံတနံပလဲၣ်လါဒဲဘၢၣ်(၂၅)သီအနံၤန့ၣ်ပဖိဒိၣ်ခွါစါကွၢ်ဘူး(မူကလုာ်ဖိဟ်)ဖဲအိၣ်န့ၣ်ပၤဒီးအသိလုၣ်ကွၢ်ကိးပၤဆူအသဝီဟံၣ်သီ(နိၣ်ဒုၣ်လီၤ)န့ၣ်လီၤ.

မဲၣ်ညါဟးဒုဒီးဟံၣ်သီသဝီအဘၢၣ်စၢၤတံၢ်လဲၣ်ကျဲၣ်တဘီန့ၣ်မ့ၢ်မဲကစာၢ်ခိၣ်ကျဲကွဲၣ်ကွဲၣ်ကိၣ်ကိၣ်ဒီးပဘၢၣ်နီၣ်သီလုၣ်တံာ်တံာ်ဝဲခံၣ်ရံၣ်ကျဲလီၤ. မ့ၢ်အိၣ်လၢကံၢ်မဲပုၤဒီးဖဲဆူဟံၣ်သီသဝီန့ၣ်တံၢ်ဘၢၣ်စၢၤဘၢၣ်နီၣ်သီလုၣ်တံာ်ဆၢကတီၢ်ယံာ်ဝဲလံာ်န့ၣ်ရံၣ်ကျဲလီၤ. လၢညါသီလုၣ်ကျဲတအိၣ်ဒီးဘၢၣ်အခါပၤဘၢၣ်ဟးလၢခိၣ်တံာ်တံာ်ဝဲယံာ်သီကျဲန့ၣ်လီၤ. ကျဲကပၤယံာ်ခါမိခါအိၣ်ထဲသ့ၣ်ဆုတံၢ်မၤဂီၢ်ဂီၢ်ပၤတလၢကမဲၣ်တလၢကနီၣ်ဒီးကလံာ်မ့ၢ်ဖဲန့ၣ်ဆုလုၣ်တဖၣ်သီၣ်ဝဲ “ဝံၣ်ဝံၣ်” ဒီးပကန့ၣ်ကလံာ်အဆုလုၣ်သီၣ်န့ၣ်ပတုာ်ဘၢၣ်လီၤကံးသိးကဲထီၣ်တံၢ်သယုာ်ပသးလၢတံၢ်တမံၤမံၤအသိးန့ၣ်လီၤ.

ပသိလုၣ်ဖဲဘၢၣ်ထီၣ်ထီၣ်လီၤလီၤကစာၢ်လုာ်တဖၣ်တဖျါၣ်ဝံၤတဖျါၣ်တံာ်တံာ်တန့ၣ်ရံၣ်ယုာ်ယုာ်ဒီးပတုာ်ထီၣ်ဆူကစာၢ်လုာ်လၢအထီၣ်ကတံၢ်တလုာ်အဒိခိၣ်. ဖဲန့ၣ်အိၣ်ဒီးတံၢ်ကွၢ်ကီၤအလီၤအယိပစံၣ်လီၤအိၣ်ဘုးကွၢ်ကီၤတဖဲကစာၢ်ခိၣ်တံၢ်ကွၢ်ကီၤအလီၤန့ၣ်တဖါတလီၤလီၤ. ဖဲဒိၣ်ခွါစါကွၢ်ဘူးဒုးန့ၣ်စီပၤလၢစုစုတပၤလၢအယံၤန့ၣ်ပထံၣ်စီပၤကစာၢ်အိၣ်ဖျါလါဟ့ၣ်ဖးထီၣ်တလုာ်လၢအယံၤဒီးအဝဲဘဲဘၢၣ်ပၤလၢကစာၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ကစာၢ်အထီၣ်ကတံၢ်တဖျါၣ်လၢကွဲၣ်တံၢ်ပူၤဒီးကစာၢ်အံၤအမံၤလၢ “န့ၣ်စူထွဲ” န့ၣ်လီၤ. ပကွၢ်စီပၤကဒါတံၢ်ဆူပစုထွဲတပၤပထံၣ်စီပၤတံၢ်လုာ်တံၢ်တြီၤလၢအဖုၣ်န့ၣ်ဒီးပဆၢထၢၣ်အိၣ်တံၢ်လီၤတတီၤအံၤဒီးလၢတံၢ်လုာ်တံၢ်တြီၤကပၤန့ၣ်ပထံၣ်စီပၤဝဲကံၢ်မဲပၤကညီကစာၢ်ခိၣ်ဖိတဖၣ်အနုသဝီအိၣ်လၢန့ၣ်တန့ၣ်လၢအံၤအန့ၣ်လၢအယံၤအိၣ်ဖျါလီၤသယုာ်သညီဒိၣ်မးလၢတံၢ်အၢၣ်အကျိန့ၣ်လီၤ.

တံလဲတဘျီအံၤယတံၢ်မ့ၢ်လၢကွၢ်စီမ့ၢ်ဝဲ-ယအဲၣ်ဒီးလဲၣ်ထံၣ်ဘၢၣ်သး “မုစုခံသဝီ” ဒီးပပၤကညီဘျါထံးတံၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဖဲန့ၣ်တဖၣ်အတံၢ်အိၣ်သးမၤသးဒဲလဲၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ယတံၢ်မံၤမိၢ်လၢယအဲၣ်ဒီးလဲၣ်ထံၣ်ဘၢၣ်သးတံၢ်လီၤတံၢ်ကျဲတဖၣ်အံၤန့ၣ်တံၢ်ဆၢကတီၢ်ယံာ်တံၢ်မးလံအန့ၣ်လၢအဆဲတဖၣ်လံလီၤ. မ့ၢ်လၢယဖးဘၢၣ်တံၢ်ကွဲးနီၣ်လၢညါတဖၣ်ဒီးယသ့ၣ်ညါဘၢၣ်လၢအပူၤကွံာ်(၁၃၅)န့ၣ်လၢအမ့ၢ်ဝဲ(၁၈၈၁)အခါတံၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲကညီဒိၣ်ကလုာ်ကရၢ (Karen National Union - KNU)ဝံၤတယံာ်ဘၢၣ်ဒီးကရၢအံၤယုထၢဆၢထီၣ်ပၤထံထံၣ်စူဖိပၤစၢၤကံၢ်ဂၤလၢကဘၢၣ်လဲၣ်မၤတံၢ်သးခုကစီၣ်တံၢ်မၤဆူကွဲၣ်တံၢ်ကီၢ်ကံၢ်မဲကစာၢ်ကျိကညီဖဲအိၣ်တံၢ်လီၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲယဖးဘၢၣ်တံၢ်ဂ့ၢ်ဘၢၣ်ထွဲဒီးခွဲအဲၣ်အုၣ်ယုထၢထီၣ်ပၤတံၢ်မၤဖိသၢဂၤလံာ်ဂၤန့ၣ်ဖဲဆူကံၢ်မဲကစာၢ်ကျိအခါထံၣ်ဘၢၣ်သဂါၣ်ဝဲဒီးတံၢ်ကီၤတံၢ်ခဲအကလုာ်ကလုာ်ဒဲလဲၣ်အတံၢ်ကွဲးနီၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တံၢ်လၢအလီၤသ့ၣ်ပီၤသးဝးလၢယဂီၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. လၢတံၢ်န့ၣ်အယိယအိၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဘၢၣ်သးဒီးလဲၣ်ထံၣ်ဘၢၣ်သးယဲ-လၢအပူၤကွံာ်တံၢ်ဆၢကတီၢ်(၁၃၅)န့ၣ်ခါပၤထံထံၣ်စူဖိသၢဂၤလံာ်ဂၤစးထီၣ်မၤတံၢ်ဝဲတံၢ်သးခုကစီၣ်တံၢ်မၤအတံၢ်လီၤတံၢ်ကျဲတဖၣ်န့ၣ်တုာ်လီၤဆူပစါခါခဲအံၤတဘျီမ့ၢ်အတံၢ်သးခုကစီၣ်တံၢ်မၤတဖၣ်ဂုၤထီၣ်ပသိထီၣ်ထဲလဲၣ်, အသၣ်အဖိအိၣ်ထီၣ်ဝဲထဲလဲၣ်န့ၣ်ယအဲၣ်ဒီးလဲၣ်ထံၣ်ဘၢၣ်သးယဲလၢယနီၢ်ကစာၢ်အမဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

တံလဲကျဲဒီးဘိညါယအိၣ်ဒီးတံၢ်သ့ၣ်ပီၤသးဝးမ့ၢ်လၢယကလဲၣ်ထံၣ်ဘၢၣ်တံၢ်လီၤတံၢ်ကျဲလၢယဆၢထံၣ်ဘၢၣ်သးအံၤဒီးယကလဲၣ်ထံၣ်ဘၢၣ်ယပၤကလုာ်အိၣ်ဖဲန့ၣ်တဖၣ်အတံၢ်အိၣ်တံၢ်ဆိးအတံၢ်အိၣ်မူမ့ၢ်ဒဲလဲၣ်လၢယမဲၣ်အယိန့ၣ်လီၤ. ဖဲယဒီးသိလုၣ်ဒီးကွၢ်စီပၤယဲတံၢ်ဆူစုစုထွဲကံၢ်မဲကစာၢ်ကလိတံၢ်လုာ်တံၢ်တြီၤတဖၣ်အအိၣ်အခါယတံၢ်ဆိကမိၣ်ဒီးယတံၢ်ထံၣ်မံၤအကနုကယီၤတဖၣ်ဆုကဒါကွၢ်ယၢဆူတံၢ်ဆၢကတီၢ်ပူၤကွံာ်အန့ၣ်တကယၢဘျဲၣ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

လအပူကွိုင်(၁၃၇)နံဆာကတီ၊ဖဲခရ်နံ၁၈၈၀.လါဒဲးဘၣ်(၂၂)သီ,အနံန့ၣ်ကီၢ်ပယီၤဘျာထံခဝ့ၣ်မၤတၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဒီးတၢ်ပိၣ်တဲသကိးဆၢတဲာ်တဲာ်ဂ့ၢ်ဖးဒီးတၢ်မံၤလၢအပူကွိုင်လၢညါတမၤတၢ်ဘၣ်ဝဲနီၣ်တၢ်ဘၣ်တခါလၢအမ့ၢ်ဝဲ-“ကလဲၤမၤတၢ်သးခုကစီၣ်ဆူထံယံၤကီၢ်ယံၤ”အတၢ်တီၢ်ကျဲၤန့ၣ်လီၤ.ဒ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်အတၢ်ဆၢတဲာ်အသိးတနွံယီၤဖဲခရ်အိၣ်ဖိၣ်ဖျါအဆၢကတီၢ်န့ၣ်ကီၢ်ပယီၤဘျာထံခဝ့ၣ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်အံၤယုထၢထီၣ်ပုၤကီၢ်ပသံၣ်ဖိ(၃)ဂၤလၢအမ့ၢ်ဝဲ-သရၣ်စီၤမိၣ်ကျိ,သရၣ်စီၤရွှ်မ့ၢ်ဒီးသရၣ်စီၤတုလၢကလဲၤမၤတၢ်သးခုကစီၣ်အတၢ်မၤအဆိကတၢ်တဘျီဆူကီၣ်တဲာ်ကီၢ်,ကံၢ်မဲကစၢ်ကျိဆူပုၤကလုာ်ကညီဖိတဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဘျီဝဲန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအီၤလၢကီၢ်တကူၣ်ပုၤကညီဖိၣ်ဟိမံးဂျၢၣ်အသရိၣ်ပုၤန့ၣ်လီၤ.သရၣ်စတုဖၣ်(Stephen)စံၣ်တဲာ်တဲာ်လီၤတၢ်(လၢပယီၤကျိ)ဒီးသရၣ်ဝဲးတူၣ်(Vinton)သိၣ်က့ၤသီက့ၤဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်ဒီးပုၤဝဲၣ်သရၣ်သၢဂၤန့ၣ်အခံလၢကလဲၤမၤတၢ်သးခုကစီၣ်တၢ်မၤပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.ဖဲန့ၣ်ဆၢကတီၢ်အဲကလံးပဒိၣ်လၢအပၤဘၣ်ကီၢ်ပယီၤလၢဒီ,စၢၤ-ခါလုၣ်ဘၢနး(Sir Charles Bernard - Chief Commissioner of Lower Burma)အသးမုာ်ဝဲဒိၣ်မးလၢနၢ်ဟူဘၣ်ပုၤကီၢ်ပသံၣ်ဖိသၢဂၤကလဲၤမၤတၢ်သးခုကစီၣ်ဆူကီၢ်ကီၣ်တဲာ်,ကံၢ်မဲကစၢ်ခိၣ်,အပုၤကလုာ်အကျိအယီၤန့ၣ်လီၤ.လၢဖုDr.Tသ့ၣ်ပုၣ်(ကညီဖိၣ်ကလုာ်ကရၢKNAကရၢခိၣ်)အတၢ်ကွဲးနီၣ်အပူၤတတီၤန့ၣ်ကွဲးဝဲဒ်အံၤ-ဖဲဒီးပုၤဝဲၣ်သရၣ်စီၤမိၣ်ကျိ,သရၣ်စီၤရွှ်မ့ၢ်ဒီးသရၣ်စီၤတုသၢဂၤအံၤလဲၤဟးအိၣ်သကိးကတိၤတၢ်ဒီးပဒိၣ်ခါလုၣ်ဒီးသါဝဲတခါဘၣ်ကတိၤကျိထံန့ၢ်တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ဝဲၣ်န့ၣ်ပဒိၣ်ခါလုၣ်ဘၢနးအသးမုာ်မးဒီးဟ့ၣ်ဆိၣ်ထွဲအဝဲသ့ၣ်သၢဂၤန့ၣ်လၢစ့ညၣ်(၁၀၀)ဘးလၢအတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢသရၣ်စီၤမိၣ်ကျိ,သရၣ်စီၤရွှ်မ့ၢ်ဒီးသရၣ်စီၤတုသၢဂၤအတၢ်လဲၤမၤတၢ်သးခုကစီၣ်ဘျီဝဲန့ၣ်အတံၤသကိးစီၤမိၣ်ထွဲလဲၤပိၣ်အဝဲသ့ၣ်အခံဆူကံၢ်မဲန့ၣ်လီၤ.စီၤမိၣ်ထွဲတမ့ၢ်ပုၤလၢခဝ့ၣ်မၤလီၤအီၤတဂၤဘၣ်.အဝဲမ့ၢ်ပုၤအဂ့ၢ်တဂၤလီၤ.ဘၣ်ဆၣ်ထဲတမံၤမိၤအဝဲမ့ၢ်ပုၤတဂၤလၢအမၤတၢ်အူတၢ်သမူ,ထီအဲးကံးယး,ယုမၤဝဲကသံၣ်ကသီဘၣ်ယးဒီးတၢ်အူတၢ်သမူဆူက့ၤအ့ကွဲး(ဆေးကျမ်းအင်းကွက်)လၢအတဘၣ်ယးဒီးခရ်ဖိတၢ်စူၢ်တၢ်နၢ်ဘၣ်အယီၤသရၣ်ဝဲးတူၣ်ဘၣ်ယီၤဝဲလၢကကဲထီၣ်တၢ်မၤဟးဂီၤလၢပုၤသၢဂၤအတၢ်လဲၤမၤတၢ်သးခုကစီၣ်တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအဂီၢ်လီၤ.မ့ၢ်စီၤမိၣ်ထွဲကွဲးန့ၢ်သရၣ်ဝဲးတူၣ်အလံာ်ပရၢတဘျီဖဲအလဲၤဒီးကဘီလၢဝဲတကူၣ်ဒီးဆူမိၣ်လမ့ၢ်အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်စံးဝဲလၢသါသးဆိတလဲကွံာ်လံးဒီးသါသ့ၣ်နီၣ်ပိၣ်ယံၤလီၤက့ၤသါသးလံအယီၤဆူးကွံာ်သါကသံၣ်ကသီဒီးတၢ်အူတၢ်သမူအတၢ်ဖိတၢ်လံၤတဖၣ်ဆူပိၣ်လဲၣ်ပုၤခဲလၢကံၢ်လံန့ၣ်လီၤ.ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ကဘၣ်နၢ်အတၢ်ကတိၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကိးတမံၤန့ၣ်လီၤ.ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်စီၤမိၣ်ထွဲမ့ၢ်ပုၤတဂၤလၢဟးညီန့ၢ်လၢတၢ်လီၤအါပူၤ-ပသံၣ်,ဟိကတး,တကူၣ်,ရွှ်ကွဲး,တီအူ,မိၣ်လမ့ၢ်တဖၣ်အယီၤကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤပုၤန့ၣ်ကျဲလၢသရၣ်သၢဂၤအံၤအတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအဂီၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

သရၣ်သၢဂၤအံၤလဲၤမၤတၢ်သးခုကစီၣ်တၢ်မၤလၢကံၢ်မဲကစၢ်ကျိလွံၤလါဝဲထံၣ်ဘၣ်လၢပုၤကတူၢ်လိာ်ကဲထီၣ်ဘၣ်သးပျါဘီၣ်အနီၣ်ဂံၢ်အိၣ်ဝဲ(၄၀၀)ယၣ်ယၣ်အယီၤအဝဲသ့ၣ်ဟံတၢ်ဝဲစီၤမိၣ်ထွဲဒီးဖဲက့ၤကဒါလၢကကိးန့ၢ်အဖိအမါဒီးလဲၤကဒီးဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.တုၤမ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်သၢဂၤဖဲက့ၤတုၤဒီးဟံဖျါထီၣ်က့ၤဝဲတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိန့ၣ်ခဝ့ၣ်သ့ၣ်က့ၤသးပုၤတနီၤနီၤတနၢ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ကတိၤဘၣ်.တကးဒီးဘၣ်မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအတၢ်လၢကဘၣ်လၢကစၢ်တဖၣ်န့ၣ်အါကဲၣ်ဆိးအယီၤခဝ့ၣ်အပုၤတနီၤနီၤကတိၤအါတၢ်အိၣ်ဝဲလီၤ.လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤဖဲတၢ်မၤဝဲခဝ့ၣ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဖဲ၁၈၈၁နံၣ်လါနီၤဝဲဘၣ်(၇)သီအနံၤဖဲဝဲပသံၣ်န့ၣ်ခဝ့ၣ်ယုက့ၤဝဲသရၣ်သၢဂၤလဲၤတၢ်အတၢ်လၢကဘၣ်လၢကစၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ခဝ့ၣ်စံးလၢသါကလိးစၢၤဝဲတတ်လၢအမ့ၢ်ဝဲ၇၅ဘးဒီးအိၣ်တၢ်၇၅ဘးန့ၣ်မ့ၢ်လၢသရၣ်သၢဂၤအံၤမ့ၢ်ကီၢ်ပသံၣ်အပျါအဘီၣ်သတးဒီးကီၢ်ပသံၣ်အတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အသးတမုာ်ဘၣ်လၢတၢ်မၤဆူၣ်အပုၤဒ်န့ၣ်အယီၤလိးခဲးန့ၢ်စ့၇၅ဘးလၢသရၣ်သၢဂၤန့ၣ်အဂီၢ်ဝဲၣ်လီၤခဲးကီၢ်ပသံၣ်တမၤယုာ်က့ၤတၢ်ဒီးခဝ့ၣ်တဘျီန့ၣ်ညါတုၤသရၣ်န့ၣ်ကျါၣ်ပုၤတၢ်နးနးဒီးဒုးစဲဘူးက့ၤအီၤန့ၢ်တစ့န့ၣ်လီၤ.အနီၢ်နီၢ်တခါအံၤမ့ၢ်လၢတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤကီၢ်ဒီးသရၣ်သၢဂၤအံၤတသ့ၣ်ညါကျဲဘၣ်အယီၤဘၣ်လၢကတၢ်လၢအတကြးလၢကဘၣ်ဝဲလၢအတသ့ၣ်ညါကျဲဘၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ.

သရၣ်စီၣ်တၢ်မသး,သရၣ်မုာ်အုၤတၢ်,တနီ (သဝီတါ),သရၣ်ဆၣ်ဖိၣ်ဂီၤဒိသကိးတၢ်ဂီၤဖဲထံခဲကလၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်သရၣ်မိၣ်ညါ (ဒါၤအာၣ်, ၂၀၁၆)

တၢ်အံၤအလီၢ်ခံတယံာ်ဘၣ်န့ၣ်မံးဂျၢၣ်နရၣ်သရၣ်ဘူဂျၢၣ်,သရၣ်ဝဲး(ဘ)စထၢၣ်ဒီးကညီသရၣ်လၢအမ့ၢ်ဝဲ-သရၣ်ရွှ်ယၣ်(ကီၢ်တကူၣ်),သရၣ်ရွှ်တူၣ်,သရၣ်စၣ်အူ(ဟိကတး),သးပုၤမ့ၢ်(ပသံၣ်),သးပုၤပါနါ,သရၣ်ညၣ်အုၣ်ဒီးသရၣ်မ့ၢ်(ပိၣ်မိၣ်ထံးလၢကီၢ်ပသံၣ်)တဖၣ်လဲၤပိၣ်ထွဲက့ၤတၢ်မၤလီၤဆူကံၢ်မဲကစၢ်ကျိလၢကကွၢ်ထွဲတၢ်မၤလီၤန့ၣ်လီၤ.အဝဲသ့ၣ်ဖဲတုၤဆူ(ဘါနီး)လၢကံၢ်မဲမ့ၢ်န့ၣ်တၢ်ပၤဒီးထံၣ်ဘၣ်ဝဲစီၤမိၣ်ထွဲမၤတၢ်ဂ့ၢ်မးဒီးသိၣ်လိသီလိန့ၢ်ပုၤစူၢ်က့ၤန့ၣ်က့ၤတၢ်တဖၣ်လၢယုၤကလုာ်ကထိဒီးဒ်အဝဲဝဲဘၣ်သရၣ်ဝဲးတူၣ်အသိးထံၣ်ဘၣ်လၢစီၤမိၣ်ထွဲဆူးကွံာ်ဝဲအတၢ်အူတၢ်သမူခဲလၢကံၢ်န့ၣ်လီၤ.သရၣ်တဖၣ်လဲၤတုၤဝဲတဘျီယီန့ၣ်ဒီးစူၢ်ဒီးဘျါက့ၤပုၤကညီဘူဖိၣ်(ဘၣ်တဘၣ်ပုၤဒီးဘျါသးဘျီဝဲန့ၣ်ကမ့ၢ်၁၀၀၀သ့ၣ်သ့ၣ်.တၢ်တသ့ၣ်နီၣ်အီၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်အယီၤ)ဒီးဒုးကဲထီၣ်ဝဲလၢကညီဘျါထံတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အဆိကတၢ်တဖုလၢကီၢ်ကီၣ်တဲာ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.

လၢခံတစဲးကဒီးဖဲ၁၈၉၀နံၣ်,ဖဲတၢ်ယီၤခါလါမးရှ်ဆၢကတီၢ်န့ၣ်သရၣ်မ့ၢ်စၣ်(ပိၣ်မိၣ်ထံး)ဒီးအမါကလဲၤမၤတၢ်ဆူကံၢ်မဲပုၤကညီအကျိဒီးလဲၤတၢ်လၢကျဲအခါန့ၣ်ပုၤအါဖိမၤသံကွံာ်အီၤယုာ်ဒီးပုၤကံၢ်မဲဖဲအပျါအဘီၣ်သၢဂၤခဲလၢကပုၤယံၤဂၤတဘျီယီန့ၣ်လီၤ.စးထီၣ်ဖဲန့ၣ်တၢ်သးခုကစီၣ်အတၢ်

မလကံကဲကဝီလီကတုကွံင်ဝဲတတီဖီန့ၣ်လီၤ.တုၤမ့ၢ်သရၣ်ဒိၣ်အဲန့ၣ်ဒိၣ်ဝါဟံးထီၣ်မူဒါလဲၤမၤက့ၤတၢ်ဖဲ(၁၉၁၂-၁၉၃၂)န့ၣ်တဖၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်ကံၤမဲကဝီတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အတၢ်မူတၢ်ဂၤအိၣ်ထီၣ်က့ၤဝဲဒီးအပျီၣ်အဘီၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲတုၤလၢ(၄၀၀)ဂၤယၣ်ယၣ်န့ၣ်လီၤ.

(၂)

“တံနိၤပတုၤလံၤစံၣ်လီၤတခါ..”

ယလီၤထံၣ်လီၤယုၤယဲလၢယတၢ်ဆိမိၣ်အဒိၣ်အယီၣ်အပူၤတၢ်ဆၢကတီၢ်ယံၣ်ဝဲထဲလဲၣ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်,တုၤမ့ၢ်ယနၢ်ဟူဖီဒိၣ်ခါစီၤက့ၤဘူး(မူကလုၣ်ဖီဖါ)တဲထီၣ်တၢ် “တံနိၤပတုၤလံၤစံၣ်လီၤတခါ” မးဒီးယဖးသံနီၣ်ထီၣ်က့ၤလၢယတၢ်ဆိမိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.ပဟဲတုၤဆူဟံၣ်သီသဝီ(နီၣ်ဒုၣ်လီၤ)ဒီးပုၤဟံၣ်န့ၣ်ယၤဒီးယဖီမ့ၢ်အလီၢ်လၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်သရၣ်အဟံၣ်,အိၣ်လၢဟံၣ်သီတၢ်အိၣ်ဖိၣ်သရၣ်အကရၢၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.ဟံၣ်သီတၢ်အိၣ်ဖိၣ်သရၣ်မ့ၢ်ဝဲသရၣ်ဆၣ်ဖိၣ်ဂ့ၤဒီးပအိၣ်ဖဲအဟံၣ်န့ၣ်ဒိၣ်တန့ၣ်ညါ,အဟံၣ်ဖီဖိတုၤလီၢ်ခိၣ်ဆၢပုၤဒိၣ်ပုၤဝဲတၢ်နီၢ်အသိးပစံးဘျူးက့ၤအီၤလၢၣ်တသ့ဘၣ်.

ဖဲပအိၣ်လၢဟံၣ်သီသဝီတန့ၣ်အတီၢ်ပူၤသရၣ်ဆၣ်ဖိၣ်ဂ့ၤဟးဒုးနဲၣ်က့ၤပုၤလၢသဝီတဘျူးပျၢၣ်ဒီးတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲတဘျူးတီၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဖိၣ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤအလီၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်လီၢ်လၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်သရၣ်ဆၣ်ဖိၣ်ဂ့ၤဟးက့ၤယၤတဘျူးတီၤအကျါဖဲပလဲၤတုၤဘၣ်ဆူမ့ၢ်စ့ၣ်ခံ,တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ထဲမဲကလၢတၢ်ဘါယုၤသရၣ်ကရၢၢ်ပူၤအခါန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအဒုးသ့ၣ်ပိၤသးဝးယသးအဒိၣ်ကတၢ်တုၤဒုၣ်လဲၣ်ယခိၣ်ကဖီနၢ်ကယုၤဘၣ်မးယသးန့ၣ်လီၤ.အဂ့ၢ်ဒ်အံၤတၢ်လီၢ်လၢယယီၤလီၤအီၤခဲအံၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲကီၢ်ကွီၣ်တၢ်ကံၤမဲမ့ၢ်န့ၣ်ကစၢၢ်ကျါကညီဘျူထံတၢ်အိၣ်ဖိၣ်စးထီၣ်သ့ၣ်လီၤသးအဆိကတၢ်ကစၢၢ်ယုၤတၢ်သးခုကစီၣ်အယုး(ခုး)လီၢ်သံၣ်လီၢ်ပူၤအလီၢ်ခါၣ်သးလၢယဆၢဟဲထံၣ်ဘၣ်သးအီၤလၢအပူၤကွံၣ်အနီၣ်လၢအဆံၣ်ဘျဲၣ်တဖၣ်အခါလံၤလံၤလၢယတၢ်မံမိၢ်အပူၤအယိန့ၣ်လီၤ.

ထဲမဲကလၢသရၣ်ကရၢၢ်အခါအယၤအိၣ်ပုၤဒီးသ့ၣ်ဒိၣ်ဝဲထီၣ်တဖၣ်အကဒုးခုၣ်ဂ့ၤမးလီၤ.လၢသရၣ်ကရၢၢ်ပူၤတခါအိၣ်ဒီးတၢ်ဘါယုၤသရၣ်ဖးဒိၣ်ခံကကြၢတဖျၢၣ်,ထဲမဲကလၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်ပုၤထီၣ်(၇၅)န့ၣ်တၢ်စံးဘျူးယုၤဘျီၣ်ဖးဒိၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အီၤဝံၤသီသီတဖျၢၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဖိၣ်သရၣ်အဟံၣ်န့ၣ်လီၤ.ဖဲပလဲၤန့ၣ်လီၤဆူသရၣ်ကရၢၢ်ပူၤအခါကမ့ၢ်လၢတမ့ၢ်အိၣ်ဘျဲးန့ၣ်ဘၣ်အယိသရၣ်ကရၢၢ်ပူၤပတထံၣ်ပုၤဟးထီၣ်ဟးလီၤနီၣ်တဂၤဘၣ်.ထံၣ်ဒုၣ်ထဲပုၤသးပုၤတဂၤဟးခွဲပျီၣ်ကွံၣ်သ့ၣ်လဲၣ်လီၤလၢကျဲပူၤလီၤ.လၢသရၣ်ကရၢၢ်ပူၤတၢ်တသီၣ်တသဲနီၣ်တမံၤဘၣ်တၢ်အိၣ်မးဘျဲးဘျီၣ်ယုၤကန့ၣ်,နၢ်ဟူဒုၣ်ထဲပုၤသးပုၤခွဲတၢ်တဂၤခွဲပျီၣ်တၢ်အနီၣ်ခွဲသီၣ်ပူၤထံၣ်ပူၤထံၣ်ဒီးကလံၤမ့ၢ်ဟဲသ့ၣ်လဲၣ်လီၤတၢ်သီၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လီၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲပလဲၤထီၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်သရၣ်ဟံၣ်ပူၤအခါပထံၣ်ပုၤကွီၣ်ဖိသၢဂၤလွံၢ်ဂၤအိၣ်လၢကံၤမဲလံၤစီဆုံကွီၣ်ဟဲဟးအိၣ်သကိးတၢ်အိၣ်ဖိၣ်သရၣ်,အဝဲသ့ၣ်ဆုၣ်နီၤတဲသကိးတၢ်လၢဖၣ်ကွံၣ်ထံးန့ၣ်လီၤ.သရၣ်ဆၣ်ဖိၣ်ဂ့ၤဒုးသ့ၣ်ညါယၤလၢထဲမဲကလၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်သရၣ်ဒိၣ်ဒီးသရၣ်ဒိၣ်အမၤလၢညါခါပတထံၣ်လီၢ်ဘၣ်ပသးနီၣ်တဘျီဘၣ်.ဘၣ်ဆၣ်ပတဲသကိးတၢ်မုၢ်မးလီၤကံၤဒ်ပသ့ၣ်ညါတ့ၢ်ဟံၣ်စၢၤလီၢ်ပသးယံၣ်တ့ၢ်မးလံၤအသိး,ယသံကွၢ်တၢ်လၢယအဲၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဘၣ်သးတဖၣ်,သရၣ်ဒိၣ်ဒီးအမၤတခါတဲဘၣ်ယၤတၢ်လၢယအဲၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဘၣ်သးတဖၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်အိၣ်သးအိၣ်အပူၤ,ပတဲသကိးတၢ်ကတံၢ်တံၢ်မးလၢတန့ၣ်ရံၣ်ယၣ်ယၣ်ညါလီၤ.တၢ်အိၣ်ဖိၣ်သရၣ်မ့ၢ်ဝဲသရၣ်ဒိၣ်တံၤမသးဒီးအမၤသးဘိမ့ၢ်ဝဲသရၣ်မုၢ်နီၢ်အ့ၤစတၢ်(ဝုၢ်ကံၤမဲရံၣ်လီၤလံၤစီဆုံကွီၣ်ပုၤနဲၣ်တၢ်) Director of Siloam Bible Institute န့ၣ်လီၤ.

(၃)

သရၣ်ဒိၣ်တံၤမသးမ့ၢ်ဝဲထဲမဲကလၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အသရၣ်ဒိၣ်ဖုဘီန့ၣ်(လဲၤပူၤကွံၣ်)အဖီခါလီၤ.မ့ၢ်လၢအပၢ်သရၣ်ဒိၣ်သးပုၤတ့ၢ်တုၤဆူမ့ၢ်တုၤတၢ်တၢ်ဂံၣ်တၢ်ဘါတအိၣ်လၢအိၣ်ပုၤလၢလၢကဖဲကမၤတၢ်အဂီၢ်လၢဘၣ်အယိအဝဲဘၣ်ဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်က့ၤဝဲမ့ၢ်စ့ၣ်ခံထဲမဲကလၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အတၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢအပၢ်လီၢ်တဂၤလီၤ.(ပမ့ၢ်စးထီၣ်ဒုးလၢ၁၈၈၁န့ၣ်ပုၤကီၢ်ပသံၣ်ပိၤသရၣ်(၃)ဂၤလၢအမ့ၢ်ဝဲ-သရၣ်စီၤမိၣ်ကျိ,သရၣ်စီၤရွဲၣ်မ့ၢ်ဒီးသရၣ်စီၤတ့ၤတဲမိၣ်တၢ်သးခုကစီၣ်အတၢ်မၤအဆိကတၢ်တဘျီဆူကွီၣ်တဲၣ်ကီၢ်,ကံၤမဲကစၢၢ်ကျါဝံၤအလီၢ်ခံလၢခံတစီၤပုၤလၢဆဲးမၤကဒီးတၢ်မ့ၢ်ဝဲသရၣ်ဒိၣ်အဲန့ၣ်ဒိၣ်ဝါဒီးအသကိးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.ဖဲန့ၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံကဒီးတစီၤန့ၣ်သရၣ်ဒိၣ်ဘီန့ၣ်ဒီးအပုၤမၤသကိးတၢ်တဖၣ်ဆဲးမၤကဒီးဝဲလီၤ.ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤသရၣ်ဒိၣ်တံၤမသးကမ့ၢ်ဝဲပုၤမၤတၢ်သးခုကစီၣ်တၢ်မၤပုၤလွံၢ်စီၤတစီၤလၢကီၢ်ကွီၣ်တဲၣ်ကံၤမဲမ့ၢ်န့ၣ်ကစၢၢ်ကျါကညီဘျူထံတၢ်အိၣ်ဖိၣ်တၢ်စံၣ်စီၤတဲမိၣ်အတၢ်ကွဲးနီၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.)

သရၣ်တံၤမသးစးထီၣ်အိၣ်ကွီၣ်လၢအသးအိၣ်ယိးန့ၣ်ခါဖဲကံၤမဲကစၢၢ်ကျါဖဲအကစၢၢ်သဝီ “စဟးမံးဝံးထယါကွီၣ်” န့ၣ်လီၤ.ဖဲ၁၉၇၁အသးအိၣ်(၁၉)န့ၣ်န့ၣ်အဝဲလဲၤထီၣ်လံၤစီဆုံကွီၣ်လၢဝုၢ်ပုၤန့ၣ်(ကညီကီၢ်စဲၣ်)မၤလိတၢ်သၢနီၣ်ဒီးဖျိထီၣ်ဝဲဖၣ်ပုၤလံၤစီဆုံကွီၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲခိၣ်ဖးတၢ်န့ၣ်လီၤ.ဖျိထီၣ်

လံာ်စီဆုံကွဲဖဲပုဂ္ဂိုလ်တံလၢခံတနံဃဲဝဲဇာဉ်န့ၣ်န့ၣ်အဝဲဟဲကွၢ်မၤစၢၤကွၢ်တၢ်လၢအပၢတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ပူၤထံဃဲကလၢသဝီဒီးန့ၣ်လီၤသိၣ်လိစၢၤစ့ၢ်ကိး တၢ်ဖဲအနီၤဆံးခါအိၣ်တၢ်ဘၣ်ဝဲစဟးမံးဝံးထယါကွဲန့ၣ်ခံန့ၣ်ဒီးဖဲဝဲဇာဉ်တုၤလၢဝဲဇာဉ်န့ၣ်န့ၣ်အဝဲလဲၤထီၣ်မၤလိကဒီးဝဲကွဲၣ်တၢ်လံာ်လၢသးပုၤ တၢ်မၤလိကွဲဖဲကံာ်မဲဝဲဒီးဖျိထီၣ်ဝဲကွဲၣ်တၢ်ကွဲတီၤလီၤ.

ဖဲအလဲၤမၤလိကတၢ်လၢကံာ်မဲအခါမ့ၢ်လၢအပၢတၢ်သရၣ်ဒိၣ်သး ပုၤတၢ်လံာ်တုၤဆူမ့ၢ်တုၤတၢ်ဆါကတီၢ်အယိဖဲဝဲဇာဉ်န့ၣ်န့ၣ်အဝဲဟဲကွၢ်မၤစၢၤကွၢ်အပၢတၢ်မၤလၢထံဃဲကလၢတၢ် အိၣ်ဖျိၣ်ပူၤဒ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သရၣ်စၢၤတဂၤအသိးဒီးဖဲဝဲဇာဉ် န့ၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အတၢ်သးယုလီၤပလိာ်အပူၤဘၣ်တၢ် တီၣ်ထီၣ်ဟံဂၢ်ဟံကျါၤအိၣ်ဖျိၣ်ထံဃဲကလၢအ သရၣ်နီၢ်နီၢ်တဂၤအသိးန့ၣ်လီၤ.အဝဲဒီးတုၤဒီးဖျိအသးဒီးသ ရၣ်မုၢ်ဖိနီၢ်အုၤစတၢ်ဖဲဝဲဇာဉ်န့ၣ်ဒီးဖဲအဖိအိၣ်သၢဂၤန့ၣ်အဝဲ မၤလိဖျိကွဲၣ်ကွဲၣ်တၢ်တၢ်ကွဲတၢ်မၤလိ(၁၂)တၢ်ဒီးဖျိသးပုၤ တၢ်မၤလိလၢဘၣ်တၢ်ဟဲဒုးအိၣ်ထီၣ်န့ၣ်ပုၤကစၢ်ခိၣ်ဖိတဖၣ် ဝံးဒီးဖဲဝဲဇာဉ်န့ၣ်န့ၣ်အဝဲလဲၤထီၣ်မၤလိကဒီးဝဲတၢ်လၢဘီ ကိးလံာ်စီဆုံကွဲဖဲဒီးဖျိထီၣ်ဝဲမံၤလၢဒိၣ်ယုၤဂ့ၢ်ပိညါဖဲဝဲဇာဉ် န့ၣ်,ဝံးဖျိထီၣ်ကဒီးဝဲမံၤလၢဒိၣ်စိလၢတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်တၢ်ပၢတၢ် ပြးဖဲ ၂၀၀၄ န့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

ထံဃဲကလၢတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သရၣ်ဒိၣ်တၢ်မသးဒီးတနီ (သဝီတီ) ဒီးသကိးတၢ်သ့ၣ်နီၣ်တၢ်ဂီၤ ဖဲသရၣ်ပူၤ (ဒီးဒဲဘၣ်, ၂၀၀၆)

သရၣ်ဒိၣ်တၢ်မသးအမၤသရၣ်မုၢ်နီၢ်အုၤစတၢ်အံၤတမ့ၢ်ပုၤကံာ်မဲကစၢ်ခိၣ်မုၢ်ဖိတဂၤဘၣ်.အဝဲမ့ၢ်ပုၤအိၣ်ဟဲလၢကညီကီၢ်စဲၣ်,ဒီးမ့ၢ်သရၣ်မုၢ် လၢအဖျိထီၣ်လံာ်စီဆုံကွဲဖဲဟဲထီၣ်မၤတၢ်သးခုကစိၣ်တၢ်မၤဆူကီၢ်ကွဲၣ်တၢ်ဒီးကညီကီၢ်ဆၢဟီၣ်ကဝီၤတဆိဘၣ်တဆိဒီးဟဲတုၤဝဲဆူကံာ်မဲကစၢ် ကျါမုၢ်စ့ၣ်ခံဒီးကွၢ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အတၢ်ဖဲတၢ်မၤဖဲထံဃဲကလၢတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ.သရၣ်မုၢ်နီၢ်အုၤစတၢ်စ့ၢ်ကိးတမ့ၢ်ပုၤမ့ၢ်ဆုၣ်မုၢ်ဂီၤဖိ တဂၤဘၣ်.မ့ၢ်ဖုသရၣ်ဒိၣ်အန့ၣ်ဒိၣ်ဝါအလံာ်မုၢ်တၢ်နီၢ်တဂၤလီၤ.တၢ်လၢကစၢ်ယုၤကျါန့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ဂ့ၤလၢသရၣ်မုၢ်ဖိနီၢ်အုၤစတၢ်အဂီၢ်လၢပုၤဟီၣ် ခိၣ်ဖိတနာ်ပာ်ဆိဘၣ်ဝဲလၢအဂ့ၢ်န့ၣ်ဟဲအသးလၢကျဲၣ်အံၤ.ဖုသရၣ်ဒိၣ်အန့ၣ်ဒိၣ်ဝါမ့ၢ်ပုၤတဂၤလၢဟဲမၤတၢ်တၢ်သးခုကစိၣ်တၢ်မၤဖဲကံာ်မဲကစၢ် ကျါဖဲ(၁၉၁၂-၁၉၃၂)န့ၣ်ဒီးမ့ၢ်ပုၤလၢမၤဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ကွၢ်ကီၢ်ကွဲၣ်တၢ်ကညီဘျါထံတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်လၢအလီၤမုၢ်ပြဲပြဲတၢ်တဂၤလီၤ.

ဖဲသရၣ်မုၢ်နီၢ်အုၤစတၢ်အဖုဒီးဒိၣ်ဖုသရၣ်ဒိၣ်အန့ၣ်ဒိၣ်ဝါဟဲမၤတၢ်သးခုကစိၣ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤဖဲကံာ်မဲအခါဟးဝုၤဝီၤဟးထီၣ်ဟးလီၤဝဲလၢကံာ်မဲက စၢ်ခိၣ်ကလိကျါဒီးလဲၤတုၤဝဲဆူသဝီဘါနီၢ်အခါန့ၣ်,အဝဲသ့ၣ်ညါလိာ်ဘၣ်အသးဒီးစိဘူ (ပုၤခမ့ၢ်ဖိ,ကဆိကျါ)ဒီးအမါခါခါရီး(ကညီမိၢ်ထံးမုၢ်ဖိ) န့ၣ်လီၤ.ဖဲဝဲဇာဉ်န့ၣ်,စိဘူအမါခါခါရီးအိၣ်ဖျိၣ်အဖိခါဖိန့ၣ်ဖုသရၣ်ဒိၣ်အန့ၣ်ဒိၣ်ဝါယုၤန့ၣ်ဝဲအဖိခါဖိအံၤအမံၤလၢ “စိဘီန့ၣ်” န့ၣ်လီၤ.တုၤမ့ၢ်စိ ဘီန့ၣ်အသးအိၣ်(၁၄)န့ၣ်န့ၣ်အဝဲဒီးစ့ၢ်ဒီးဘျါအသးလၢဖုသရၣ်ဒိၣ်အန့ၣ်ဒိၣ်ဝါအဖုပူၤလၢကံာ်မဲကစၢ်ကျါမံာ်ကိကျိအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ဆၣ်တၢ်လၢကစၢ်ယုၤတဒုးသ့ၣ်ညါကွၢ်လၢၤဖုသရၣ်ဒိၣ်အန့ၣ်ဒိၣ်ဝါလၢတၢ်ဂ့ၢ်ဖးဒိၣ်လီၤဘီလီၤမုၢ်လၢကကဲထီၣ်တၢ်သးခုလၢအဂီၢ်အိၣ်ဝဲဒၣ် တမံၤလီၤ.တၢ်ဂ့ၢ်လၢကစၢ်ယုၤတဒုးသ့ၣ်ညါကွၢ်လၢၤဖုသရၣ်ဒိၣ်ဘၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ-ဖဲသ့ၣ်ဖိစိဘီန့ၣ်လၢအဝဲယုၤန့ၣ်ဝဲအမံၤဒီးတုၤမ့ၢ်ဒိၣ်ထီၣ်တဘျီဒီး စ့ၢ်ဒီးဘျါသးလၢအဖုပူၤတဂၤအံၤမုၢ်တနံၤန့ၣ်ကကဲထီၣ်ကွဲၣ်သရၣ်ဒိၣ်ဘီန့ၣ်,ဒီးသရၣ်ဒိၣ်ဘီန့ၣ်အဖိခါဖိစိဘီတံၤမသးကကဲထီၣ်ကဒီးဝဲသရၣ်ဒီး ဟံစုကမၤကဒီးတၢ်သးခုကစိၣ်တၢ်မၤလၢအပၢအလီၤ.ဒီးသရၣ်ဒိၣ်တံၤမသးအံၤကကဲထီၣ်ဝဲအလံာ်မုၢ်ဖိသရၣ်မုၢ်နီၢ်အုၤစတၢ်အဝဲသးဘီဒီးက မၤသကိးကစၢ်ယုၤတၢ်သးခုကစိၣ်တၢ်မၤလၢအဝဲဟဲသ့ၣ်လီၤမၤဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဝဲဖဲ(မုၢ်စ့ၣ်ခံ/ထံဃဲကလၢ)အလီၤအံၤဘၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

ထံဃဲကလၢတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သရၣ်ဒိၣ်ညါ (လိဒဲဘၣ်, ၂၀၀၆ န့ၣ်)

(၄)

၂၀၁၇ န့ၣ်မုၢ်ဆါတနံၤအံၤကညီဘျါထံတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်လၢကီၢ်ကွဲၣ်တၢ်ပူၤက ဝီၤအိၣ်ဝဲ(၁၂)ဘျဲ,လၢကရၢမိၢ်ပုၤပုၤတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အိၣ်ဝဲ(၂၀၄)ဖျိၣ်ဒီးတၢ် အိၣ်ဖျိၣ်ဖိအနီၢ်ဂံၢ်အိၣ်ဝဲ(၃၈,၀၀၀)ဂၤန့ၣ်လီၤ.လၢအပူၤကွဲၣ်တၢ်ဆါကတီၢ် (၁၃၅)န့ၣ်လၢအမ့ၢ်ဝဲဖဲဝဲဇာဉ်ခါပုၤထံထီၣ်စွဲထံသၢဂၤလွံၢ်ဂၤစးထီၣ်မၤ တုၤဝဲတၢ်သးခုကစိၣ်တၢ်မၤအတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲတဖၣ်န့ၣ်တုၤယီၤဆူပစိခါခါခဲ အံၤတဘျီတၢ်သးခုကစိၣ်တၢ်မၤတဖၣ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဝဲထဲလဲၣ်,အသ့ၣ်အ ဖိအိၣ်ထီၣ်ဝဲထဲလဲၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်ခဲအံၤယဟဲထီၣ်ဘၣ်လၢယနီၢ်ကစၢ်,ယဟဲတုၤ ဘၣ်လၢယနီၢ်ကစၢ်အယိယစံးဘျါယုၤအဒိၣ်အမုၢ်လၢမၤလၢပုၤန့ၣ်ယတၢ်မံ မိၢ်အယိန့ၣ်လီၤ.

ယအိၣ်ဖဲကံာ်မဲကစၢ်ကျါခံန့ၣ်,အခိၣ်ထံးတနံၤယအိၣ်လၢမဲၣ်ညါဟးဒုသဝီ (မဲၣ်ယါဟံ)လဲၤထီၣ်ဘၣ် “ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဖျါကသီဘၢထံသးစၢ်တၢ်ဟံဖိၣ်

ထံၣ်လိၣ်(၃)ဘျီတဘျီ”အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဝံၤလၢခံတနွံယအိၣ်လၢဟံၣ်သီသဝီ(နိၣ်ဒုၣ်လီၤ)ဟ့ၣ်ဘၣ်နံၤဖျၢၣ်လံာ်စီဆံၣ်တၢ်မၤလိၣ်သၢသီ.ဟးအိၣ်သကိးဒီးဟးထံၣ်ဘၣ်မုၢ်စ့ၣ်ခံဟီၣ်ကဝီၤကညီၤဂူၤသဝီဒီးတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤအတၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤတဖၣ်.မၤသကိးဘၣ်ကညီၤန့ၣ်ထီၣ်သီမူးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဒီးဒီးပုၤဝဲၣ်ကညီၤဖိအိၣ်ဖဲမုၢ်စ့ၣ်ခံဖဲတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သရၣ်ဆၣ်ဖိဂ့ၤအတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သရၣ်ကရၢၤပူၤဝံၤလၢခံတန့ၤပဟဲက့ၤလီၤကဒါဆူကံၢ်မဲၣ်ဒီးဆူဘီကိးလၢသီလ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.ဖဲန့ၣ်ဝံၤအလီၤခံယၢဒီးယဖိမုၢ်ပလဲၤဟးကဒီးဆူ-ခၢဘီဒိယါ,ဘံၤယဲးန့ၣ်,မလ့ၣ်ဂျါ,စ့ၣ်ကပူၣ်လၢခံနွံအတီၢ်ပူၤဝံၤပဟဲက့ၤအိၣ်ဖဲဘီကိးခံသီသၢသီဝံၤဒီးမ့ၢ်လၢပလံာ်ခိကီၢ်(visa)အမုၢ်နံၤမုၢ်သီလၢာ်လံာ်အယိပဘၣ်ဟဲက့ၤကဒါဆူအိးစကြွလယါန့ၣ်လီၤ.

ဖဲပကဘီယူၤလၢပဒီးအိၣ်တဘျီဟးထီၣ်လၢဘီကိးကဘီယူၤပျီဒီးယူၤအူတရံးခိကဲဝဲတၢ်လၢကီၣ်တဲၣ်ကီၢ်ဖိခိၣ်တၢ်ဖဲဖိကလံၤကျါအခါယက့ၢ်လီၤစီယီတၢ်ဆူတၢ်ဖိလၢဒီးထံၣ်စီယီကံၢ်မဲကစၢၢ်ကျါဖျါစီယီလၢအယံၤလၢတၢ်အၢၣ်အဖိလၢကဒုၣ်ကယီၢ်ယီၢ်ဒီးဖဲန့ၣ်ယဘံၣ်လီၤယမဲာ်ဒီးယထံၣ်မ့ၢ်က့ၤယဲလၢအပူၤကွံာ်ၣ်ၣ်ခါပုၤထံထံၣ်စ့ဖိသရၣ်သၢဂၤလၢအမ့ၢ်ဝဲ-သရၣ်စီမိၣ်ကျိ,သရၣ်စီၤရွဲၣ်မ့ၢ်ဒီးသရၣ်စီၤတ့ၤသၢဂၤ(ပၣ်ဃုာ်ဒီးအတံၤသကိးစီမိၣ်ထွဲ)တဖၣ်ဟဲစးထီၣ်မၤဝဲတၢ်သးခုကစီၣ်တၢ်မၤဝဲကံၢ်မဲကစၢၢ်ခိၣ်ကညီၤဖိတဖၣ်အကျါ.လၢခံတစီၤသရၣ်မုၢ်အူစတၢ်အဖုသရၣ်ဒိၣ်အဲန့ၣ်ဒိၣ်ဝါဒီးအသကိးသရၣ်သမၢတဖၣ်ဆဲးဖိၣ်ထီၣ်ကဒီးတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်တၢ်မၤဝံၤဒီးလၢခံတစီၤသရၣ်ဒိၣ်တံၤမသ့ၣ်အပါသရၣ်ဒိၣ်ဘီန့ၣ်ဒီးအတံၤသကိးသရၣ်သမၢတဖၣ်ဆဲးဖိၣ်ထီၣ်ကဒီးတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အတၢ်မၤဒီးခဲအံၤပုၤလွံၢ်စီၤတစီၤလၢအမ့ၢ်ဝဲသရၣ်ဒိၣ်တံၤမသ့ၣ်ဒီးသရၣ်မုၢ်အူၤစတၢ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အပူၤမၤသကိးတၢ်လၢယတထံၣ်ဘၣ်အဝဲသ့ၣ်နီတဘျီဘၣ်တဖၣ်အမဲာ်လၢယတၢ်ဆိမိၣ်မ့ၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲန့ၣ်ယန့ၣ်ဟူမ့ၢ်က့ၤယဲကစၢၢ်ခရံၣ်တချုးက့ၤထီၣ်ဆူမုၢ်ခိၣ်မၤလိၣ်အပျီအဘီၣ်တဖၣ်တၢ်ကတိၤလၢခံကတၢ်လၢအမ့ၢ်ဝဲ-“တၢ်ဟ့ၣ်လီၤလံၤယၢလၢကယဲၢ်တၢ်စီတၢ်ကမီၤလၢမုၢ်ခိၣ်ဒီးလၢဟီၣ်ခိၣ်ချါလီၤ.မၤသးဒီးန့ၣ်ဒီးလဲၤဆူဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ညါဒီးဒုးကဲထီၣ်ပုၤကလုာ်တဖၣ်ခဲလၢာ်လၢယပျါယဘီၣ်တက့ၢ်.ဒီးဘျါအီၤလၢပဒီးဖိခါဒီးသးစီဆံၣ်အမံၤပူၤတက့ၢ်.ဒီးသိၣ်လိအိၣ်ဒိးသိးအကတီၢ်န့ၢ်ကယဲၢ်တၢ်လၢယမၤလိၣ်တ့ၢ်သ့ခဲလၢာ်တက့ၢ်.က့ၢ်က့ၢ်ယအိၣ်ဒီးသုကိးမုၢ်နံၤမုၢ်နၢၤဒဲးတုၤတၢ်အစီၤကတၢ်လီၤ.”

ကဘီယူၤလၢပဒီးအိၣ်ဒီးကက့ၤဆုၤပုၤဆူအိးစကြွလယါတဘျီန့ၣ်ယူၤစီၣ်ထီၣ်ဝဲပုၤဆူမုၢ်ခိၣ်ဒီးယံာ်ဒီးဒီးထီၣ်ဝဲဆူတၢ်ဖဲဖိအသိးကီၢ်ကီၣ်တဲၣ်အဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤစ့ၢ်ကိးပထံၣ်စီက့ၤအီၤလၢအယံၤဒီးယံာ်ဒီးဒီးဆဲးလီၤကွံာ်ဝဲကယီၢ်ကယီၢ်ဒီးလီၤခံကတၢ်န့ၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ခဲလၢာ်လီၤမၤကွံာ်ဝဲလၢပတၢ်ထံၣ်အပူၤလၢတၢ်အၢၣ်ကျါခဲလၢာ်န့ၣ်လီၤ.အီၤ...ပတၢ်အိၣ်မုၢ်စ့ၣ်ကိးမုၢ်ကအိၣ်ဝဲတန့ၤပကဘၣ်ဟးထီၣ်ကွံာ်လၢဟီၣ်ခိၣ်တဘျီအံၤအချါဒီးပကဘၣ်က့ၤဆူပဟဲအဟံၣ်အိၣ်လၢမုၢ်ခိၣ်.ဖဲန့ၣ်ပၢ်ကစၢၢ်ယူၤကသံကွၢ်ပုၤ,“ဖိမၤ,မုၢ်န့ၣ်ဟဲက့ၤစီၣ်န့ၣ်ယုာ်ယတၢ်ဟ့ၣ်မနုၤတမံၤလဲၣ်...”ပတၢ်စံးဆၢလၢပၢ်ကစၢၢ်ယူၤအဂီၢ်ကမ့ၢ်တၢ်စံးဆၢဒဲးလဲၣ်တမံၤလဲၣ်န့ၣ်ဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢဖဲပအိၣ်မုၢ်ဒီးအခါမ့ၢ်ပမၤလံာ်တၢ်လၢကစၢၢ်ယူၤအဂီၢ်တၢ်မနုၤသ့ၣ်တဖၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.မိပကအိၣ်ကတဲာ်ကတီၢ်ပပသးလၢပကစံးဆၢက့ၤတၢ်သံကွၢ်တထံၣ်န့ၣ်လၢကကဲထီၣ်တၢ်မၤမုၢ်က့ၤပၢ်ကစၢၢ်ယူၤလၢအအဲၣ်ဘၣ်ပုၤတဂၤန့ၣ်အသးကသ့အဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.

တံနီ (သဝီတါ)

